

Cornarij opinio explorata.

detis. Sanè quod in rem communem nauare potui, licet illud exiguum esse intelligam, in eo non commisi, ut meum studium, opera, aut diligentia à uobis desideretur. Quid autem profecerim nescio, vestrum erit iudicium. Sed longè aliter quàm nos uidetur fecisse Cornarius, vir alioqui in utraque lingua doctissimus, & qui inter omnes alios fortè singularis haberi uelit. Is enim suo in Dioscoride, quem nunc primùm uertit, & emblematis quibusdam auxit, non solùm nullas appinxit imagines, sed eos etiam acriter damnat, qui eas suis inferuerunt commentarijs. Sed an liuore potius, uel ratione ductus, uos iudices esse uelim, si quandoque illius boni uiri legeritis præfationem, & eius animum diligenter explorabitis. Nam etsi Galeno dictum sit (id quod & nos ante Cornarium scripsimus) plantarum imagines parum conferre ad earum indagandam cognitionem, non tamen ob hoc accusandi sunt, qui plantarum, & animalium icones in suos conferunt libros. Quippè quoniam nusquàm inuenerim damnasse Galenum plantarum imagines, que in libris appingi solent, sed eos, qui existimant se rei plantariæ peritissimos euadere posse, non solùm imaginum inspectione, sed & librorum quorùcunque lectione, licet fuerint ij à summis, grauisimisq; authoribus conscripti. Quamobrem non parum mirari subit, Cornarium alioqui uirum apprimè doctum Galeni uerba non modò non intellexisse, sed in reprobum quoque distraxisse sensum. Quo fit, ut hinc facilè suspicari quis possit, quòd quum uiderit Cornarius omnium ultimus Dioscoridis interpres, nullum sibi reliquum iam esse locum, quò noui aliquid de plantarum imaginibus afferre potuerit, id sibi consilij ascuuisse, ut eos acriter detestaretur, qui plantarum picturas in suis libris habent, ratus fortassè hoc detestandi genere, non solùm plurimum sibi laudis comparare, sed etiam suum obtegere infortunium, suamq; (quod eius pace dicam) in plantarum historia imperitiam. Quæ enim sit alia ratio, cur aliorum damnat industriam & quasi posteris non sit id licitum, ut & ipsi aliquid suo ingenio, & studio excogitèt, quod ab antiquis arte nõ sit animaduersum. At nõ damnasse Galenum plantarum imagines, nec libros de plantarum historia conscriptos, sed eos, qui horum tantùm inspectione posse quenquam rei plantariæ fieri peritum crediderant, id manifesto fuerit argumento, quòd ipsemet Galenus libro primo de alimentorum facultatibus posteritatis memoria prodidit, cum inquit, Comparatos nobis esse hosce libros, ut nobis sint eorum, quæ antè didicimus monumenta, non ut rudes & ignari per illos doctrinam perfectam assequantur. Quòd si qui sint qui præceptoribus careant, uelintq; ijs, quæ luculentè ac copiosè sunt scripta diligenter incumbere, magnum indè fructum eos accepturos testatur idem Galenus, præsertim si ea relegere non grauentur. Quibus palàm est longè magis detestandos esse eos, qui clarissimorum hominum laboribus inuidentes, nil aliud, quàm blaterare, ac carpere sciunt, quàm eos, qui reipublicæ commodis semper prodesse cupientes, nil aliud agunt, quàm ut boni semper aliquid, & noui in publicum usum promant. At qua re imagines, & non libros damnauerit Cornarius, cum non minus ex Galeni sententia eorum lectione, quàm imaginum inspectione, quis neutiquam proficere ualeat, non satis animaduerto. Cur tantum laboris, si nihil profuerit, in uertendo Dioscoride adiectis etiam emblematis incassum suscepit? Hòcne ei erat studium, huncne capiebat animum, ut in uanum laboraret? Porrò nil aliud uobis dandum, dicendumq; superest. Spero tamen ab ijs, qui grati sunt (ingratos, maleuolos, ac inuidos nihil sanè moror) me gratiam initurum, quandoquidem mihi communis utilitatis cupidissimo hoc opus non aggrediendi uoluntas defuerit, sed perficiendi facultas, quam tamen omni studio consequi assiduè conamur. Bene ualete, & nostra boni consulite.

Cornarius notatur.

Vincentius Valgrifus Candido Lectori S.

PRESAGIT mihi animus, candidè Lector, multos fore, qui uno ore institutum hoc meum damnent, & iam odiosas eorum uoces audire mihi uideor, qui coniuratis animis aduersum me nouum querele genus instituât, Perperam enim & ineptè me facere, qui hosce Matthioli Commentarios toties excussos, toties interpolatos mutatis non solùm plantarum imaginibus, uerùm etiam additis plerisque rursus in publicum emittam, meq; in causa esse, ut studiosi bonarum artium tot inanes, & superuacaneos sumptus faciant. Porrò longè fatius fuisse, si in aliquot annos editionem distulissim. Quis enim ambigat authorem ipsum hoc temporis spacio plenis (quod aiunt) uiribus ad eam rem fuisse accessurum, & summam manum tanquam Colophonem semel absoluto operi impositurum. Nunc uerò nihil aliud à nobis agi, quam quòd nouis subindè editionibus eos obruimus, ut eò speciosius ab ipsis pecunias extorqueamus. Hæc & similia de me fortassè aliqui. Quibus quid est quod interim respondeam, nisi quòd conatus hic noster eorum gratia non suscipitur, quos auaritiæ studium transuersos agit? Ab his enim tantum abest, ut lucellum

cellum aliquod expectem, ut sim potius illis vltro etiam magnas gratias habiturus, si tabernam nostram nunquam salutarint. Alijs uero, quos insignis animi liberalitas, excellentesq; virtutes præ cæteris exornatos reddunt, noster omnis labor, & industria dicata est, neque vlla est res tanta, quam horum causa non & libenter, & studiosè sim facturus. Hæc tamen nequaquam eò dixerim, quasi sordidum lucrum communi hominum utilitati præferre uidear uelle, id quod à me tantum abest, ut nihil abesse longius possit. Sed ut intelligas studiosè Lector, nullam esse tam modestam felicitatem, quæ malignitatis aculeos effugere possit; quanquam nolim totius defensionis meæ cardinem, ac vim in hoc solo uersari, cum longè aliæ & iustissimæ quidem sint causæ, quæ me ad edendos rursus hosce commentarios induxere. Etenim quis est, qui nesciat, si editionem hanc in aliud tempus reiecissem, euenturum omnino fuisse, ut quàm plurimi studiosi huius artis, (me auctore) iacturam in studijs facerent, præsertim cum abhinc annum nulla exemplaria Venetijs reliqua fuerint; quo tempore confluebant turmatim ad me undique studiosi homines, qui quotidianis propè conuicijs à me eosdem Commentarios efflagitabant. Id quod cum multis alijs exploratissimum est, tum uerò uel maximè mihi ipsi satis superq; cognitum: qui singulis horarum momentis ad eò ab istis exagitabar, ut penè obsurderim ad eorum querelas. Itaque operæ precium me facturum existimaui, si rursus hosce commentarios excuderem: alioqui uidebam mihi eodem tempore duplex crimen sustinendum. Nam & multorum studiosorum animos hac de causa à me alienassem, & rationem nullam habuissem eorum, qui Matthioli commentarios uel non uiderunt, uel non legerunt. Quorum alterum priuatis meis rationibus plurimum obfuisset, alterum etiam inhumanum uideri poterat, eos scilicet huius lectionis fructu diutius priuari, qui minimè omnium debebant. Quamobrem nullum iam ex studiosis futurum arbitror, qui mihi uitio uertat, quòd hosce commentarios ita auctos, & locupletatos adiectis quàm plurimis plantarum & animalium imaginibus, quæ in alijs editionibus desiderabantur, rursus imprimendos susceperim. Nam cum huius artis cognitio longè, lateq; pateat, neque ullis cancellis sit conclusa; non uideo, cur ei qui in hoc argumenti genere aliquid scripserit, aut lucubrarit, non liceat suo quasi iure quotidie aliquid addere, immutare, inducere, breuiter scripta sua facere meliora: id quod auctorem ipsum in hisce commentarijs fecisse manifestum est. Quinimò ausim hoc planè affirmare, olim permolestum studiosis omnibus futurum, ubi uiderint illum alijs studijs impeditum stationem hanc, quam diu tueri cepit, aliquando deserere, neque quicquam amplius in hoc genere meditari, quod in hos commentarios conferat, cum uerisimile sit ipsum & multa & præclara adhuc habere, quæ ad hanc præstantissimam simplicium cognitionem spectent, in qua ille (uti ego ab omnibus doctis passim circumferri audio) non postremum inter alios sibi locum uendicat. Illud satis constat multos acerrimi iudicii homines pleraque ex illius laboribus quosdam ueluti centones confarcinasse: ut uel hinc coniectari liceat, qua eruditione, qua doctrina uir ille polleat. His igitur de causis hunc librum denuò in manus assumpsi, eumq; (uti antea dixi) tot simplicium & animalium imaginibus auctum, multoq; magis quàm antea locupletatum, typis excudendum censui. Adiecimus præterea tabulam comprehendentem uim & naturam omnium simplicium ad omnes corporis morbos applicatam, ex qua uix dici potest quantum utilitatis & fructus sint studiosi percepturi. An igitur quisquam me reprehendat, quòd hanc prouinciam imprimendi præclari huius operis toties suscipiam? Quòd si istos iudices sortiri mihi contingat, quiq; ratione potius quàm liuore & odio moueantur, nihil ad dubito quin omnibus calculis pro me sententiam ferant. Porro quoniam superioribus annis receperam, me in lucem daturum Apologiam Matthioli contra Amatam Lusitanum, unà & Censuras in illis enarrationes, ne fortè quis fidem meam hac in re desideraret, uisum est eam hisce commentarijs adnectere. Quamquam uerò auctor semper eo animo fuerit, ut libellus non diuulgaretur, quòd existimaret non esse magnoperè gloriosum (ut ipse ait) uincere eum hominem, qui se iam passim omnibus, ut uerbis ipsius utar, deridendum propinarit, palamq; omnibus fecerit impudentiam suam; tamen, ne quis me læsæ fidei reum in iudicio sisteret, nihil non feci, ut auctor precibus meis locum daret. Et iam omni prorsus spe cadere ceperam, nisi acerrimi iudicij homines quotidiano propè conuicio id à Matthiolo efflagitassent. Aiebant illi plurimum referre, ut ea scripta ederentur; fore enim ut hinc omnis posteritas apertè intelligat, non solùm quàm ille omni culpa in eo uacet, in quo falsò accusatur, uerùm etiam ut Lusitani (uti ipsi addebant) arrogantiam & inuidiam perspectam & exploratam habeat, cuius exemplo cæteri admoniti ab hac prouincia posthac abstineant, neque in probos & doctos uiros tam contumeliosè debacchentur. Huc accedit quòd non parum emolumenti, & frugis hinc ad studiosos omnes sit peruenturum, ob uariam & multiplicem doctrinam, quæ in hisce scriptis comprehensa est. Quid multis? Annuit Matthiolus, passusq; est Apologiam unà cum Censuris in lucem edi. Exilui meherculè præ nimio gaudio, quòd tandem id esset aliorum opera consequutus, quòd tantoperè semper optaueram. Sed mirum est quàm difficilè sese hac in re auctor præstiterit. Reliquum est, studiosè lector, ut ad hanc præclarissimam simplicium cognitionem te horter; non enim dubito, quin uberiores & suauiores fructus in dies ex ea percipias. Vale, ac labore nostro fruire.

EXEM-